

สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ....

๑. วัตถุประสงค์

- เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ และมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรน้ำ
- เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ใช้น้ำต่าง ๆ และประกันสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำ
- เพื่อให้มีการกระจายอำนาจสู่ลุ่มน้ำหรือชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ
- เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๒. ขอบเขตการใช้บังคับและความสัมพันธ์กับกฎหมายอื่น

- ครอบคลุมน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะ น้ำพุและน้ำที่ไหลตามธรรมชาติผ่านที่ดิน และน้ำใต้ดิน
- หากทรัพยากรน้ำประเภทใดมีกฎหมายเป็นการเฉพาะอยู่แล้ว ให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น เว้นแต่ร่างพระราชบัญญัตินี้จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น
- การใช้ พัฒนา บริหารจัดการ และการอนุรักษ์น้ำในเขตชลประทานให้เป็นไปตามกฎหมายชลประทานหลวง แต่การจัดสรรน้ำและการอนุญาตให้ใช้น้ำดังกล่าว กรมชลประทานต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องกำหนด
- จะเสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยว่า การวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการรักษาระดับน้ำในเขื่อน และการระบายน้ำจากเขื่อนนั้น กฟผ. จะต้องปรึกษารัฐหรือกับกรมชลประทานและคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติหรือคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้อง
- จะเสนอให้แก้ไขพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๘๒ ว่า ในกรณีที่กฎหมายเดิมให้กรมการอำเภอหรือกรมการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาอนุญาตการชลประทานส่วนบุคคลหรือการชลประทานส่วนราษฎร์ ให้แก้ไขเป็นคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อยหรือคณะกรรมการลุ่มน้ำ
- ไม่ครอบคลุมถึงปัญหามลพิษทางน้ำโดยตรง เนื่องจากมีกฎหมายมลพิษทางน้ำอยู่แล้ว

๓. ทรัพยากรน้ำและสิทธิในทรัพยากรน้ำ

- น้ำเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะตามความจำเป็นโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายเกินสมควรต่อเจ้าของที่ดินริมแหล่งน้ำ หรือผู้ที่เคยใช้น้ำจากแหล่งน้ำนั้นมาก่อน และหากเกิดภาวะน้ำขาดแคลน หรือการใช้น้ำอาจเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม อาจให้มีการงดหรือลดการใช้น้ำเป็นการชั่วคราวได้

- แบ่งการใช้ทรัพยากรน้ำออกเป็น ๓ ประเภท
  ๑. การใช้น้ำประเภทที่ ๑ ไม่ต้องขออนุญาตใช้น้ำ เพราะเป็นการใช้น้ำเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต และมีปริมาณเล็กน้อย เช่น การอุปโภคบริโภค การเกษตรแบบยังชีพ หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน
  ๒. การใช้น้ำประเภทที่ ๒ ต้องขออนุญาตคณะกรรมการลุ่มน้ำ หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อย เช่น การเกษตรเพื่อการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว เป็นต้น (อาจโอนใบอนุญาตได้)
  ๓. การใช้น้ำประเภทที่ ๓ ต้องขออนุญาตคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพราะมีปริมาณมาก หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อข้ามลุ่มน้ำ หรือครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง (อาจโอนใบอนุญาตได้)
- ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเสนอรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงว่า การใช้น้ำประเภทใดเป็นประเภทที่ ๑ หรือที่ ๒ เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ลุ่มน้ำของตน

๔. องค์การ

๔.๑ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ก. องค์ประกอบ

จำนวนทั้งหมด ๓๑ คน

ประธาน นายกรัฐมนตรี

ภาครัฐ ๑๑ คน (ราชการ ๙ คน รัฐวิสาหกิจ ๓ คน)

ภาคประชาชน ๑๒ คน (ท้องถิ่น ๓ คน, ลุ่มน้ำ ๔ คน, ผู้ใช้น้ำ ๔ คน, องค์การเอกชน ๑ ให้แต่ละลุ่มคัดเลือกตัวแทนของตน)

ผู้ทรงคุณวุฒิ ๖ คน (นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง ๓ คน ภาคประชาชนคัดเลือก ๓ คน) มีความรู้เรื่องทรัพยากรน้ำเป็นอย่างดี

ข. อำนาจหน้าที่หลัก

- เสนอนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี
- พิจารณาและให้ความเห็นต่อแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำของกระทรวง ทบวง กรมในการขอจัดสรรงบประมาณประจำปี
- พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนแม่บทลุ่มน้ำ
- กำหนดสิทธิในทรัพยากรน้ำของแต่ละลุ่มน้ำ
- พิจารณาอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่ ๓
- พิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนแก่กองทุนลุ่มน้ำ

- รับเรื่องราวร้องทุกข์ ไกลเกลียดและตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างลุ่มน้ำ

๔.๒ คณะกรรมการลุ่มน้ำ

ก. การกำหนดขอบเขตลุ่มน้ำ

- ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา พร้อมทั้งมีแผนที่แนบท้าย
- ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียอย่างน้อยหนึ่งครั้ง

ข. องค์ประกอบคณะกรรมการลุ่มน้ำ

- ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของแต่ละลุ่มน้ำ
- ให้มีผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนภาคประชาชน และผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการ
- ผู้แทนภาคประชาชนได้แก่ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใช้น้ำ และองค์กรเอกชน
- ให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด ให้ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนที่เหลือได้รับการคัดเลือกและเสนอชื่อโดยกรรมการภาคประชาชน

ค. อำนาจหน้าที่หลัก

- พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนแม่บทลุ่มน้ำ
- พิจารณาให้ความเห็นต่อแผนงานและโครงการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำของจังหวัดในลุ่มน้ำ ก่อนเสนอขอจัดสรรงบประมาณต่อส่วนราชการ
- พิจารณาออกใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่ ๒
- ควบคุมการใช้น้ำภายในลุ่มน้ำให้เป็นไปตามสิทธิในทรัพยากรน้ำที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
- พิจารณาให้ความเห็นต่อการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ และการทำกิจกรรมที่จะมีผลกระทบต่อแหล่งน้ำ
- ออกข้อกำหนดลุ่มน้ำเพื่อบังคับภายในลุ่มน้ำ

๔.๓ คณะกรรมการลุ่มน้ำย่อย

ก. การกำหนดขอบเขตลุ่มน้ำย่อย

- ให้กระทำโดยออกเป็นประกาศของคณะกรรมการลุ่มน้ำ
- ต้องจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อนออกประกาศ

ข. องค์ประกอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อย

- ให้เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการลุ่มน้ำ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของแต่ละลุ่มน้ำย่อย

ค. อำนาจหน้าที่หลัก

- เสนอแผนงานและโครงการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำย่อยเพื่อนำไปรวมเป็นส่วนหนึ่งของแผนแม่บทลุ่มน้ำ
- พิจารณาอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่ ๒ ตามที่ปรากฏในประกาศคณะกรรมการลุ่มน้ำ
- ออกระเบียบลุ่มน้ำย่อย เพื่อใช้บังคับภายในลุ่มน้ำย่อย

๔.๔ สำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำและลุ่มน้ำย่อย

- เมื่อมีคณะกรรมการลุ่มน้ำแล้ว ให้มีสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ
- สำนักงานนี้ไม่อยู่ภายใต้กรมทรัพยากรน้ำ แต่ให้ขอเงินอุดหนุนจากรัฐบาลผ่านกรมทรัพยากรน้ำ
- คณะกรรมการลุ่มน้ำอาจร้องขอให้กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน หรือหน่วยงานอื่นส่งข้าราชการไปช่วยปฏิบัติงานในสำนักงานดังกล่าวได้
- สำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อยอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ

๔.๕ องค์กรผู้ใช้น้ำ

- บุคคลอาจตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำตามรายละเอียดที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับแต่ละลุ่มน้ำ
- องค์กรผู้ใช้น้ำ ๑๐ องค์กรอาจรวมกันจัดตั้งสหพันธ์ผู้ใช้น้ำ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงของแต่ละลุ่มน้ำ
- สหพันธ์ผู้ใช้น้ำ ๕ องค์กรขึ้นไปอาจรวมกันจัดตั้งสมาพันธ์ผู้ใช้น้ำ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงของแต่ละลุ่มน้ำ
- องค์กรผู้ใช้น้ำ สหพันธ์ผู้ใช้น้ำ และสมาพันธ์ผู้ใช้น้ำมีฐานะเป็นนิติบุคคล และอาจขออนุญาตใช้และจัดสรรทรัพยากรน้ำแก่สมาชิกของตนได้

๕. กองทุน

๑. กองทุนทรัพยากรน้ำ

- ให้มีกองทุนทรัพยากรน้ำ ภายใต้การดูแลของกรมทรัพยากรน้ำ
- รายได้ของกองทุนทรัพยากรน้ำมาจากหลายแหล่ง เช่น จากรัฐบาล หน่วยงานท้องถิ่น ค่าปรับ ค่าธรรมเนียม การบริจาคและการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ เป็นต้น

องค์ประกอบ

จำนวนทั้งหมด ๘ คน

ประธาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ

ผู้แทนภาครัฐ ๔ คน

ผู้แทนภาคเอกชน ๓ คน

อำนาจหน้าที่

- ควบคุมการใช้จ่าย เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๗
- เสนอแผนแม่บทเพื่อการพัฒนา ออนุรักษ์ ทรัพยากรน้ำ
- เสนอแนะรัฐมนตรีในการออกประกาศตามมาตรา ๔๘ วรรคสาม
- เสนอและรายงานต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนฯ

๒. กองทุนลุ่มน้ำ

- เมื่อมีคณะกรรมการลุ่มน้ำแล้ว ให้มีกองทุนลุ่มน้ำ
- รายได้ของกองทุนลุ่มน้ำมาจากหลายแหล่ง เช่น จากรัฐบาล หน่วยงานท้องถิ่น ค่าปรับ ค่าธรรมเนียม การบริจาคและการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ เป็นต้น
- การบริหารจัดการกองทุนลุ่มน้ำให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

๖. การพัฒนา พื้นฟู คุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

- คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศว่าก่อนการทำกิจกรรมหรือพิจารณาอนุญาตกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อลุ่มน้ำ จะต้องรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือลุ่มน้ำย่อยก่อน
- ให้มีการสำรวจและจัดทำแนวเขตแหล่งน้ำสาธารณะ
- รัฐมนตรีอาจสั่งให้บุคคลที่การใช้น้ำอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม หยุดหรือลดการใช้น้ำเป็นการชั่วคราวได้

๗. การป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำขาดแคลน

- ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม
- เมื่อเกิดอุทกภัยฉุกเฉิน พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการหรือทำลายสิ่งกีดขวางทางน้ำได้ แต่ต้องจ่ายค่าทดแทน
- เมื่อเกิดภาวะน้ำขาดแคลนในพื้นที่ใด รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บุคคลใดลดหรืองดการใช้น้ำในกิจการเป็นการชั่วคราว เพื่อนำน้ำไปแบ่งปันแก่บุคคลอื่น แต่ต้องจ่ายค่าทดแทน
- รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ผันน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปอีกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการบรรเทาภาวะขาดแคลนน้ำ หรือป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วมได้ และกำหนดให้ลุ่มน้ำที่ได้รับประโยชน์จ่ายค่าทดแทนแก่กองทุนลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำที่ต้องเสียประโยชน์

๘. การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในทางน้ำชลประทาน

- นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในร่างพรบ. ฉบับนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน
- ก่อนการประกาศให้แหล่งน้ำสาธารณะใด เป็นทางน้ำชลประทาน ต้องทำประชาพิจารณ์ก่อน
- การพิจารณาจัดสรรน้ำและการขออนุญาตใช้น้ำในทางชลประทาน ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือลุ่มน้ำย่อยที่ครอบคลุมทางน้ำชลประทานนั้นด้วย

*****